

Kraje Europy Środkowo-Wschodniej stracą na atrakcyjności?

Raport portalu Money.pl
o stanie gospodarczym państw regionu
i planach inwestycyjnych polskich firm

Wrocław, wrzesień 2008 r.

Money.pl

1.	Wstęp	2
2.	O planach inwestycyjnych polskich firm	3
2.1.	Przedsiębiorcy planują inwestycje	3
2.2.	Kierunek: Ukraina	4
2.3.	Czy produkcja ucieknie z Polski?	10
3.	O krajach Europy Środkowo-Wschodniej	11
3.1.	Handel	11
3.2.	Porównanie krajów Europy Środkowo-Wschodniej	13
3.3.	Dane wybranych krajów	18
3.3.1.	Bułgaria	19
3.3.2.	Chorwacja	21
3.3.3.	Estonia	23
3.3.4.	Litwa	25
3.3.5.	Łotwa	27
3.3.6.	Polska	29
3.3.7.	Republika Czeska	31
3.3.8.	Rumunia	33
3.3.9.	Serbia	35
3.3.10.	Słowacja	37
3.3.11.	Słowenia	39
3.3.12.	Ukraina	41
3.3.13.	Węgry	43
4.	Podsumowanie	45
5.	Przypisy	47

1. Wstęp

Kraje Europy Środkowo-Wschodniej są bardzo zróżnicowane i pod względem gospodarczym niewiele je łączy. Wspólna dla nich była obecność w bloku socjalistycznych państw lub w strukturach państwowych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, jednak ich dzieje polityczne w ostatniej dekadzie XX wieku były różne (choćby wojna na Bałkanach) i każdy z tych krajów wybrał inną drogę przemian gospodarczych. Od Białorusi, gdzie niewiele się zmieniło, przez Ukrainę, która długo nie mogła się zdecydować, jaką drogę wybrać i do dziś nie zakończyła transformacji gospodarczej, aż po prężne kraje nadbałtyckie, które postawiły na mocną liberalizację gospodarki i są nazywane tygrysami Europy Środkowo-Wschodniej.

Raport rozpoczyna unikatowe badanie przeprowadzone specjalnie dla Money.pl przez Millward Brown SMG/KRC. Ankietowani byli pracownicy firm z Listy 500 dziennika „Rzeczpospolita”.

Wyniki badań odpowiadają na pytania, czy polskie duże firmy zamierzają inwestować, a jeśli tak, to gdzie. Wniosek jest jeden: w najbliższych latach przede wszystkim na Ukrainie będą lokowane polskie bezpośrednie inwestycje.

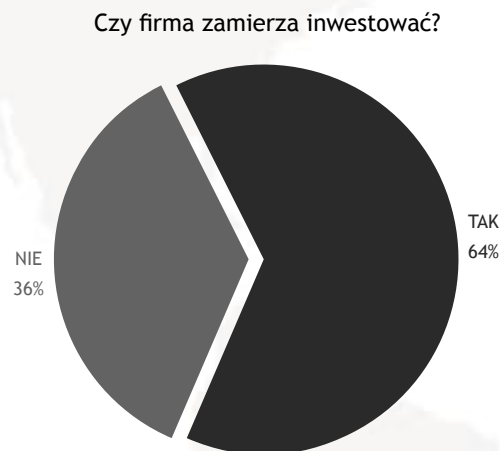
W rozdziale trzecim prezentujemy dane o krajach, porównujemy najważniejsze wskaźniki ekonomiczne, a także prezentujemy dane o obrotach handlowych Polski z krajami regionu.

Sporo miejsca w podrozdziale 3.3. poświęciliśmy nie tylko danym o poszczególnych krajach, lecz również wymieniliśmy wady i zalety państw. Te informacje, przydatne nie tylko inwestorom, dla Money.pl przygotowała firma Coface Poland, zajmująca się oceną ryzyka inwestycyjnego oraz finansowaniem i zarządzaniem należnościami.

2. O planach inwestycyjnych polskich firm

2.1. Przedsiębiorcy planują inwestycje

Większość dużych polskich firm planuje inwestycje - wynika z badań SMG/KRC przeprowadzonych na zlecenie Money.pl. Można z tego wysnuć wniosek, że polscy przedsiębiorcy nie obawiają się recesji i zamierzają poszerzać i rozwijać swój biznes. Aż 64 procent respondentów ma takie plany.

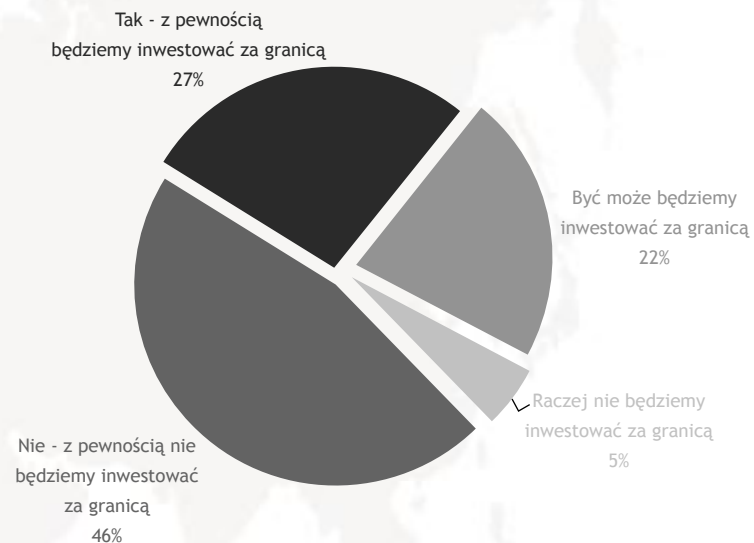

Źródło: Badanie Millward Brown SMG/KRC dla Money.pl

Ankietowani, którzy na to pytanie odpowiedzieli twierdząco, zostali zapytani, czy ich firma ma w planach przedsięwzięcia poza Polską. Blisko połowa jest zdecydowana lub rozważa inwestycje za granicą.

Ponad połowa nie ma takich planów, z czego aż 46 procent jest całkowicie pewna, że inwestować będzie tylko i wyłącznie w Polsce.

Czy firma rozważa inwestycje poza Polską? Odpowiedzi firm planujących inwestycje

Źródło: Badanie Millward Brown SMG/KRC dla Money.pl

2.2. Kierunek: Ukraina

W jakich krajach polskie firmy planują ulokować inwestycje? Bezkonkurencyjna okazuje się Ukraina. Wśród firm zamierzających inwestować, aż 66 procent rozważa właśnie ten kraj. Bardzo wiele firm planuje też inwestycje w Czechach i na Słowacji (49 i 42 procent wskazań). Te trzy kraje budzą największe zainteresowanie. Zaskakiwać może niewielka liczba wskazań na Bułgarię.

W jakich krajach firmy rozważają inwestycje? (odpowiedzi firm planujących i rozważających inwestycje)

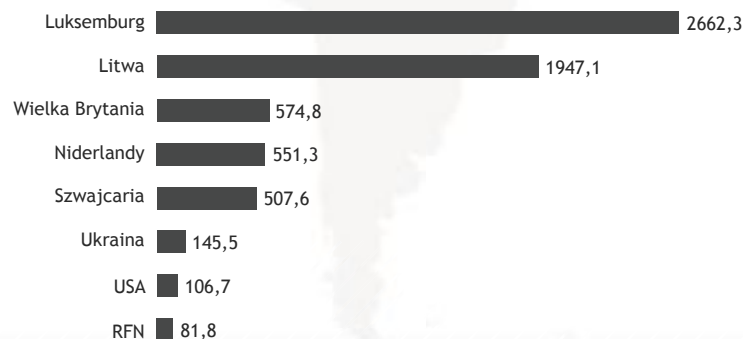

Źródło: Badanie Millward Brown SMG/KRC dla Money.pl

Wśród krajów, w których polskie firmy najchętniej inwestują, Ukraina znajdowała się dotychczas na 6. miejscu - wynika z najnowszego raportu departamentu analiz i prognoz Ministerstwa Gospodarki.

Najwięcej inwestycji polskie firmy ulokowały w Luksemburgu. Na drugim miejscu jest Litwa, która w planach inwestycyjnych według badania SMG/KRC znajduje się dopiero na 7. miejscu wraz z resztą krajów nadbałtyckich (wyróżnione zostały kraje Europy Środkowo-Wschodniej).

Gdzie Polskie firmy zainwestowały w 2006 roku (dane w mln euro)

Źródło: Ministerstwo Gospodarki

W przypadku Litwy zajmującej drugą pozycję, decydująca była jednostkowa transakcja związana z nabyciem przez polski koncern paliwowo-energetyczny PKN Orlen litewskich zakładów petrochemicznych Mazeiku Nafta - czytamy wyjaśnienie w raporcie resortu gospodarki.

W przypadku wysokiej pozycji Luksemburga, Wielkiej Brytanii, Niderlandów, czy Szwajcarii nie można mówić o inwestycjach typu greenfield. Tu chodzi o przepływy kapitałowe. W Luksemburgu polskie firmy mogą na przykład ze względów podatkowych rejestrować spółki zależne.

Autorzy raportu Ministerstwa Gospodarki piszą: Wymienione kraje, cieszące się renomą centrów finansowych o zasięgu globalnym, mogą stawać się miejscem rejestrowania przez polskie podmioty spółek zależnych, których głównym celem jest prowadzenie inwestycji bezpośredniej na rynku kraju trzeciego. Tego rodzaju spółka-córka staje się pośrednikiem i kierowany do niej polski kapitał jest jedynie kapitałem w transzycie, którego punktem docelowym jest inwestycja zlokalizowana w innym państwie.

W publikacji jest także wyjaśnienie pozycji Ukrainy, które potwierdza zainteresowanie polskich firm tym krajem. Wynika ono także z badań SMG/KRC. Ukraina (...)wydaje się być najlepszym przykładem na kompleksowy, stopniowy, wzrost wartości polskich inwestycji bezpośrednich obserwowany niezmiennie od 1997 roku. Ukraina utrzymuje już kolejny rok jedną z czołowych pozycji jako główne miejsce lokowania polskich inwestycji. (...)Ponadto dokonywane są w formie najbardziej pożądanej, tzn. inwestycji w kapitały własne przedsiębiorstw, czemu towarzyszą także dość znaczne inwestycje w postaci kredytów przeznaczanych na dalszy rozwój prowadzonej tam działalności. W 2006 roku dokonywało się to w warunkach ujemnych reinwestowanych zysków, co wskazuje, że polskie przedsiębiorstwa działające na Ukrainie osiągnęły łączną stratę bilansową o wartości wyższej od sumarycznych zysków. Przy obserwowanym ciągłym napływie polskiego kapitału, może to wskazywać, że inwestycje podejmowane tam przez polskich przedsiębiorców mają charakter wybitnie długookresowy, a możliwość wystąpienia strat z tytułu prowadzonej działalności jest uwzględniana w realizowanych projektach.

Wśród zagranicznych inwestorów Polska zajmuje na Ukrainie 11. miejsce. 2,6 procent w skumulowanej wartości inwestycji bezpośrednich ulokowanych na Ukrainie (wg stanu na koniec 2007 roku) pochodzi z Polski.

Projekty inwestycyjne realizowane przez polskie podmioty
na Ukrainie w 2007 roku

Firma	Kwota inwestycji (mln euro)	Rodzaj działalności	Przejęte udziały	Nabyta firma/green-field
Bartinek	39,7	Produkcja deski podłogowej	100%	greenfield
Getin Holding	15	Bankowość	81,88%	Prikarpattya Bank
Grupa Pracuj.pl	b.d.	internetowe pośrednictwo pracy	55%	rabota.ua
Empik M&F	4,7-8,0	sieć księgarni	100%	Bukwa
Pekao SA	84	bankowość		UniCredit Bank Ukraina
Maskpol	1,9	produkcja masek przeciwigazowych	100%	greenfield
PKO BP	25,1	banki	Kredobank	Dokapitalizowanie banku ukraińskiego
PKO BP	12,7	banki	28,25% -> 98,1815%	Kredobank
PKM Duda	11,8	hodowla	100%	Rosan-Agro
Getin Holding	18,3	bank	92,70% -> 98,8%	Prikarpattya Bank
PKM Duda	1,3	bank	100%	Pieprzyk Rogatyn
Konspol	10	hodowla drobiu	100%	państwowa ferma hodowlana
Cersanit SA	27	ceramika		Cersanit Ukraina
Cersanit SA	30	ceramika		Cersanit Ukraina
Grupa Kęty SA	13,2	fabryka profili aluminiowych	100%	Alupol LLC
Getin Holding	0,3	sieć dystrybucji produktów bankowych	11%	Akkord-Plus

Źródło: Ministerstwo Gospodarki⁷

Ukraina to największy kraj regionu z wielkim potencjałem. Jednak wcale nie oznacza to, że bezpieczny dla inwestorów zagranicznych. Media co rusz donoszą o problemach, jakie napotykać zagraniczni biznesmeni. Polska Agencja Prasowa opisywała perypetie Zbigniewa Wróblewskiego, któremu ukradziono wartą 11 mln dolarów fabrykę lodów i mrozonek.

Biznesmeni twierdzi, że ukraińscy partnerzy przekupili państwowego rejestratora spółek i zmienili statut firmy, wykreślając go z listy udziałowców. Natomiast Gazeta Wyborcza opisuje sprawę zakładu Organiki, która siedem lat temu kupiła ukraiński Polisyntez. Zakład został podpalony, później rada miejska zdecydowała o jego zamknięciu. Ponoć zaczął stwarzać zagrożenie ekologiczne.

Problemy ma też Bioton, który zainwestował w ukraińskiego producenta insuliny firmę Indar. Kupił 29 procent akcji. Miał zapewnione prawo pierwokupu od państwa pozostałych, ale w tajemniczy sposób trafiły one do innej firmy. Na razie żadnej z wymienionych firm nie udało się doczekać sprawiedliwości.

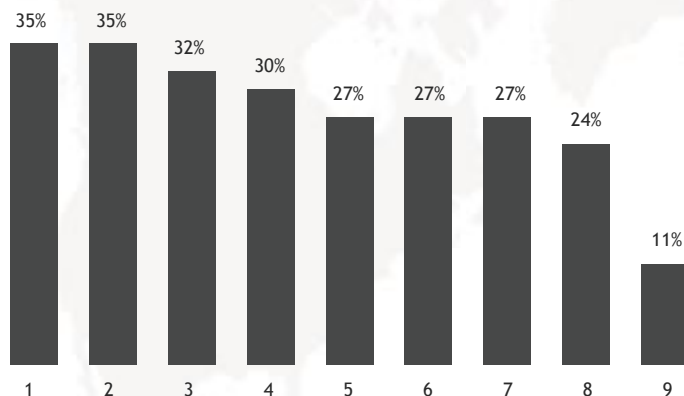
Z drugiej strony, wiele firm jest zadowolonych z biznesu prowadzonego na Ukrainie. - Nastawienie do inwestorów na Ukrainie jest bardzo dobre, ale trzeba być ostrożnym - mówił „Gazecie Wyborczej” Adam Wilczęga, szef Biotonu.

Dlaczego polscy przedsiębiorcy planują tam inwestycje, skoro prawo jest zawile, a dodatkowo korupcja zakłóca i tak mało przejrzyste zasady prowadzenia biznesu?

Najważniejsze dla nich są dwa aspekty: chłonność lokalnego rynku oraz niskie koszty pracy - wynika z badania dla Money.pl. Oba zapewnia Ukraina (więcej o Ukrainie w rozdziale trzecim).

Dopiero na dalszych miejscach wymieniana jest skuteczna ochrona prawna ze strony państwa (niski poziom korupcji, skuteczne sądownictwo), czy przejrzysty system prawny.

Czym się kieruje firma rozważając miejsce inwestycji?
Odpowiedzi firm planujących inwestycje

Źródło: Badanie Millward Brown SMG/KRC dla Money.pl

LEGENDA:

1. Wielkością i chłonnością lokalnego rynku.
2. Niskimi kosztami pracy.
3. Bezpieczeństwem transakcji (stabilność ekonomiczna państwa).
4. Dobrym klimatem inwestycyjnym (wsparcie państwa, zwolnienia podatkowe).
5. Skuteczną ochroną prawną ze strony państwa (niska korupcja, skuteczne sądownictwo).
6. Dostępem do wykwalifikowanej kadry.
7. Przejrzystym systemem prawnym.
8. Wysokością podatków.
9. Dostępnością kapitału i kredytów.

2.3. Czy produkcja ucieknie z Polski?

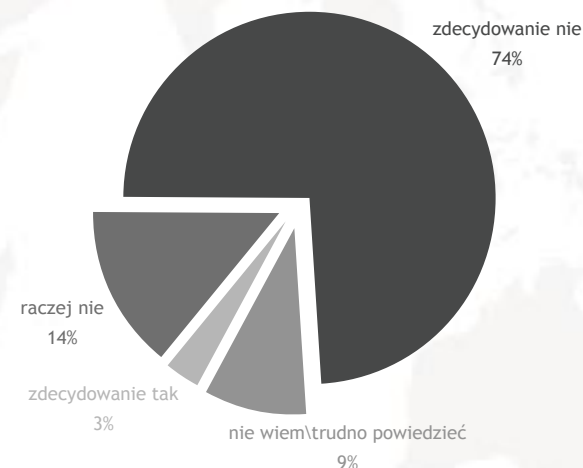
Takie pytanie zadawane jest często. W Europie, szczególnie wśród firm produkcyjnych, od lat widoczna jest tendencja przenoszenia zakładów tam, gdzie produkcja jest tańsza - głównie chodzi o niskie koszty pracy. Dlatego wiele zakładów produkcyjnych zagranicznych firm powstawało w Polsce.

Koszty pracy w Polsce szybko rosną, więc producenci - nie tylko zagraniczni, ale także krajowi - mogą szukać bardziej atrakcyjnych lokalizacji dla swoich fabryk.

Wyniki badania SMG/KRC dla Money.pl są jednak uspokajające. Exodus fabryk nie grozi na razie polskiej gospodarce. Firmy chcą inwestować za granicą, ale będą tam otwierać nowe zakłady zostawiając w Polsce obecnie działające. Nie ma mowy o przenoszeniu produkcji z Polski choćby na Ukrainę.

Chęć zamknięcia zakładu w Polsce i otwarcia nowego za granicą deklaruje jedynie 3 procent ankietowanych.

Czy firma rozważa przeniesienie obecnej produkcji za granicę?

Źródło: Badanie Millward Brown SMG/KRC dla Money.pl

Atrakcyjne inwestycyjnie kraje Europy Środkowo-Wschodniej nie stanowią więc konkurencji dla obecnie istniejących miejsc pracy w Polsce. Jednak - i Polska musi się na to przygotować - wiele polskich firm nowe miejsca pracy chętnie będzie tworzyć za granicą.

3. O krajach Europy Środkowo-Wschodniej

3.1. Handel

Stosunki handlowe są najprostszą formą kontaktów gospodarczych. W przeciwieństwie do inwestycji nie wymagają dużych nakładów kapitałowych, spełnienia skomplikowanych wymagań formalnych, w znacznie mniejszym stopniu wymagają od przedsiębiorców zaangażowania w kontakty z miejscową biurokracją.

Polska najwięcej eksportuje do Republiki Czeskiej. W dalszej kolejności na Ukrainę i Węgry. Również import jest największy z Czech, na drugim miejscu są Węgry i Słowacja.

Obroty handlu zagranicznego (dane w tys. zł)		
kraj	eksport	import
Albania	44 349,4	4 350,9
Białoruś	3 112 535,1	3 157 874,5
Bośnia i Hercegowina	250 646,1	140 070,5
Bułgaria	1 505 686,1	757 619,1
Chorwacja	1 324 970,2	351 161,5
Czarnogóra	63 319,5	738,4
Czechy	21 421 325,8	15 813 028,8
Estonia	2 208 148,7	392 530,0
Kosowo	20 290,8	0,0
Litwa	6 311 930,5	2 559 306,8
Łotwa	3 004 792,7	694 805,4
Macedonia	351 967,1	32 822,6
Rumunia	5 976 968,4	2 269 630,7
Serbia	619 218,4	379 605,5
Słowacja	8 425 362,3	8 311 502,2
Słowenia	1 296 726,1	2 079 594,5
Ukraina	15 293 062,9	4 724 704,4
Węgry	11 231 819,5	9 637 991,4

Źródło: GUS

Największe dysproporcje między eksportem a importem występują w stosunkach z Ukrainą. Zdecydowanie więcej tam eksportujemy niż sprowadzamy towarów. Saldo wynosi aż 10,5 mld złotych.

Więcej kupujemy niż sprzedajemy w relacjach z dwoma krajami: Słowenią oraz z Białorusią. Saldo wynosi odpowiednio -783 mln zł i -45 mln zł.

Najbardziej dynamicznie wzrost eksport do Rumunii, aż o 48 procent. Najmniej - tylko o 1,5 procent - do Albanii. Najwyższy skok importu nastąpił z Serbii - o ponad połowę. Aż o blisko 44 procent spadł import z Bośni i Hercegowiny.

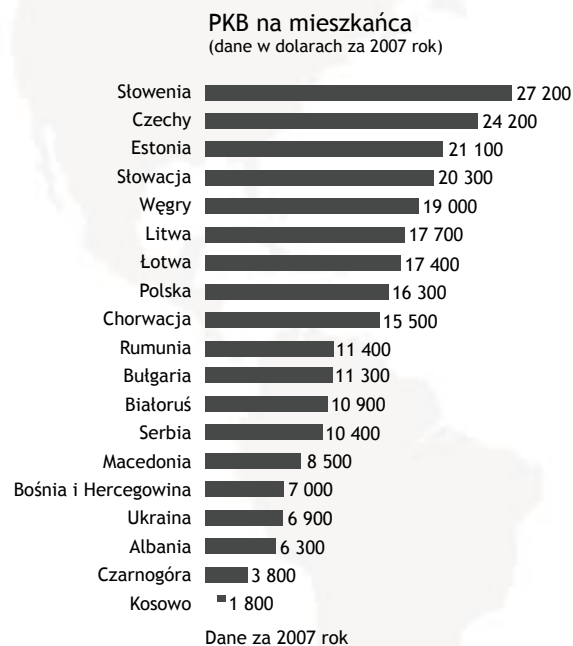
Generalnie dynamikę obrotów handlowych należy ocenić pozytywnie. Najwięcej niespodzianek (duże wzrosty lub spadki) występuje w handlu z krajami byłej Jugosławii. Handel z tymi krajami dopiero się rozwija, nie można mówić o jakiegokolwiek stabilizacji czy trendzie.

Zmiany w obrotach handlu zagranicznego - 2007 r. w stosunku do 2006 r.		
kraj	eksport	import
Albania	1,5%	39,0%
Białoruś	1,9%	-6,5%
Bośnia i Hercegowina	20,6%	-43,9%
Bułgaria	20,9%	2,8%
Chorwacja	25,5%	-17,3%
Czechy	12,5%	15,0%
Estonia	25,3%	24,7%
Kosowo	8,9%	bd
Litwa	23,6%	11,2%
Łotwa	22,0%	47,4%
Macedonia	14,8%	-12,0%
Rumunia	48,0%	14,2%
Serbia	-10,8%	51,2%
Słowacja	17,2%	19,3%
Słowenia	16,5%	18,3%
Ukraina	23,4%	14,7%
Węgry	7,5%	13,9%

Źródło: GUS

3.2. Porównanie krajów Europy Środkowo-Wschodniej

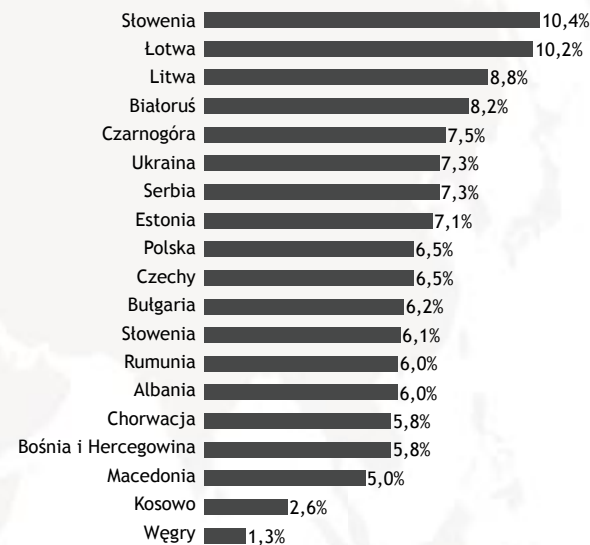
Z podstawowych danych charakteryzujących gospodarki krajów wynika, że liderami regionu są kraje nadbałtyckie oraz południowi sąsiedzi Polski, a także Słowenii. Przyjmując PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca za miernik bogactwa, okazuje się, że najbogatszy jest właśnie ten ostatni kraj.

Źródło: Central Intelligence Agency

W minionym roku najszybciej rozwijały się gospodarki Słowenii i Łotwy - zanotowały dwucyfrowy wzrost PKB. Ciekawa jest wysoka - czwarta - pozycja Białorusi. Dramatycznie natomiast rysuje się obraz Węgier - ze wzrostem na poziomie 1,3 procenta pozostają w ogonie omawianych krajów.

Wzrost PKB w poszczególnych krajach

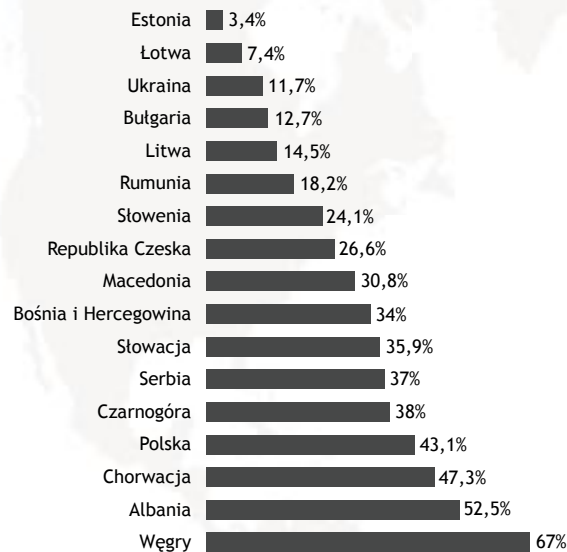
Dane za 2007 rok

Źródło: Central Intelligence Agency

Węgry mają też największy deficyt - stanowi aż 67 procent PKB. W tej klasyfikacji źle prezentuje się Polska, która ma niższy deficyt tylko od Węgier, Albanii i Chorwacji.

W przypadku Estonii można wręcz powiedzieć, że deficyt publiczny w tym kraju prawie nie występuje.

Deficyt publiczny (procent PKB)

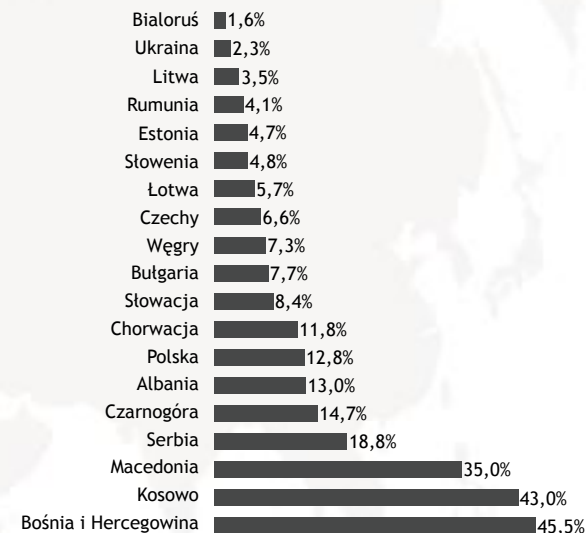
Dane za 2007 rok

Źródło: Central Intelligence Agency

Białoruś ma zdecydowanie najniższy poziom bezrobocia, co akurat w tym przypadku nie musi świadczyć o prężności gospodarki i dobrobycie. Bardzo niskie jest też bezrobocie na Ukrainie.

Rekordzistami są kraje powstałe po rozpadzie Jugosławii. Szczególnie zła sytuacja jest w Kosowie oraz Bośni i Hercegowinie, gdzie niemal co druga osoba pozostawała bez zatrudnienia.

Poziom bezrobocia w poszczególnych krajach

Dane za 2007 rok

Źródło: Central Intelligence Agency

Nie można stwierdzić, że systemy podatkowe krajów Europy Środkowo-Wschodniej cokolwiek łączy. Można jedynie wyróżnić dwie grupy krajów: jedna ma prosty, często liniowy system podatkowy, druga progresywny.

Nie oznacza to jednak, że liniowy podatek oznacza niski. Na przykład stawka PIT na Łotwie wynosi aż 25 procent, na Litwie 24 procent. Z kolei progresywny PIT w Bułgarii zaczyna się od 12 procent.

Najbardziej atrakcyjny CIT jest w Czarnogórze, Serbii, Bułgarii i Estonii, w której wcale firmy go nie płacą, jeśli nie transferują zysków.

Podatki w wybranych krajach

	CIT	PIT	VAT
Bułgaria	10%	12%-29%	20%
Chorwacja	20%	15%, 25%, 35% lub 45%	22%
Czarnogóra	9%	15%	17% (7%)
Czechy	24%	12% do 32%	19% (5%)
Estonia	*	22%	18%
Litwa	15%	24%	18%
Łotwa	15%	25%	18%
Polska	19%	19%, 30%, 40%	22% (7%)
Rumunia	16%	16%	19%
Serbia	10%	10%	18% (8%)
Słowacja	19%	19%	19% (10%)
Słowenia	22%	16%	20% (8,5%)
Ukraina	25%	15%	20%
Węgry	16%	18% i 36%	20% (5%)

*W Estonii firmy nie płacą podatku CIT, jeśli nie transferują dochodu

Źródło: Coface

Najwyższy VAT jest w Polsce oraz Chorwacji. Największe różnice tkwią jednak nie w podstawowej stawce, ale w obniżonej, która może wynosić 5 procent (Węgry, Czechy).

3.3. Dane wybranych krajów

Dane wykorzystane w poszczególnych podrozdziałach zostały przygotowane przez Coface Poland.

3.3.1. Bułgaria

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	5.0	6.6	6.2	6.1	6.3	6.2
Inflacja (%)	2.3	6.1	5.0	7.3	7.8	6.2
Bilans sektora publicznego (% PKB)	0.0	2.3	2.0	3.2	3.0	3.1
Stopa bezrobocia (%)	14.3	12.7	11.5	9.6	8.0	7.1
Eksport	7,081	9,931	1,1754	15,064	19,709	24,700
Import	9657	13,619	1,7204	21,874	28,779	34,600
Bilans handlowy	-2,576	-3,688	-5,450	-6,810	-9,070	-9,900
Bilans obrotów bieżących	-1,022	-1,671	-3,244	-5,011	-7,270	-7,740
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-5.1	-6.8	-11.9	-15.9	-18.4	-17.0
Dług zagraniczny (% PKB)	67.2	70.0	65.5	84.1	85.6	81.5
Obsługa długu (% eksportu)	12.5	19.8	38.4	23.9	27.4	22.5
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	5.8	5.8	4.4	4.8	4.3	3.8

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

Główne wskaźniki ekonomiczne	BULGARIA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	10 140	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	3 990	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,816	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	24	28	31
Odsetek mieszkańców miast	70	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	14	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	59	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Konsekwencją przystąpienia kraju do Unii Europejskiej jest pobudzenie gospodarki i dynamiczny proces nadrobienia zaległości wobec Europy.
- + Rozważna polityka fiskalna i realizacja planu obsługi zadłużenia przyczyniły się do znacznego obniżenia rządowego ryzyka niewypłacalności.
- + Przeprowadzono konsolidację sektora bankowego.
- + Kraj czerpie korzyści z posiadania wykwalifikowanej siły roboczej.
- + Prężny przyrost inwestycji oraz narastający import dóbr kapitałowych stwarzają dobre prognozy dla wzrostu gospodarczego w przyszłości.

Minusy kraju

- W perspektywie średnioterminowej wystąpią trudności w zaspokajaniu obecnego poziomu zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne.
- Rosnący poziom zadłużenia sektora prywatnego spowodował znaczący wzrost długu zagranicznego.
- Utrzymanie stałego dopływu kapitału obcego wymagać będzie wdrożenia nowych reform i polepszenia otoczenia biznesowego.

3.3.2. Chorwacja

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	5.3	4.3	4.3	4.8	5.7	5.4
Inflacja (%)	1.8	2.1	3.3	3.2	2.3	2.5
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-6.2	-4.9	-4.1	-3.0	-2.7	-2.7
Stopa bezrobocia (%)	19.5	18.7	18.0	17.2	16.6	16.0
Eksport	6,308	8,210	8,955	10,606	12,110	14,322
Import	14,216	16,560	18,301	21,117	25,787	29,641
Bilans handlowy	-7,908	-8,350	-9,346	-10,511	-13,677	-15,319
Bilans obrotów bieżących	-2,132	-1,841	-2,576	-3,175	-3,838	-4,408
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-7.2	-5.1	-6.6	-7.3	-7.5	-7.5
Dług zagraniczny						
(% PKB)	84.6	86.9	77.4	88.6	87.0	85.4
Obsługa długu						
(% eksportu)	17.8	19.3	21.7	23.2	22.4	23.0
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	5.2	4.8	4.4	5.1	4.8	4.4

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	CHORWACJA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	13 680	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	9 330	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,846	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	25	28	31
Odsetek mieszkańców miast	57	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	16	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	190	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Do poprawy perspektyw chorwackiej gospodarki przyczyniło się przystąpienie kraju do negocjacji członkowskich z Unią Europejską oraz notowany od pewnego czasu silny wzrost gospodarczy w połączeniu z umiarkowaną inflacją.
- + Chorwacja osiągnęła wyższy niż większość krajów bałkańskich poziom rozwoju oraz wysoki stopień konwergencji ekonomicznej z Europą.
- + Duży nacisk na inwestycje przyczynił się do znaczącej poprawy infrastruktury kraju.
- + Chorwacja posiada olbrzymi potencjał turystyczny. Obecnie wpływy z tego sektora stanowią aż 20 procent PKB.
- + Proces prywatyzacji oraz usprawnienie zarządzania sektorem finansów publicznych umożliwiły stabilizację długu publicznego.

Minusy kraju

- Deficyt obrotów bieżących utrzymuje się na zbyt wysokim poziomie.
- Gwałtownie wzrasta zadłużenie zagraniczne banków i przedsiębiorstw.
- Ekspansja kredytowa oraz zjawisko narażenia gospodarstw domowych na ryzyko kursowe wymagają stałego monitoringu.
- W związku ze znaczącą rolą sektora publicznego w gospodarce kraju oraz opóźnieniami w procesie jego restrukturyzacji, rozwój przedsiębiorczości napotyka na biurokratyczne przeszkody.

3.3.3. Estonia

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	7,2	8,3	10,2	11,2	7,1	5,3
Inflacja (%)	1,3	3,0	4,1	4,4	6,4	7,4
Bilans sektora publicznego (% PKB)	1,8	1,8	1,9	3,6	3,0	1,9
Stopa bezrobocia (%)	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	4,8
Eksport	4.597	5.983	7.771	9.654	11.322	12.711
Import	6.164	8.002	9.675	12.613	14.695	16.389
Bilans handlowy	-1.567	-2.019	-1.904	-2.959	-3.373	-3.678
Bilans obrotów bieżących	-1.115	-1.458	-1.392	-2.581	-3.118	-3.418
Bilans obrotów bieżących						
(% PKB)	-11,4	-12,2	-10,0	-15,5	-14,8	-13,7
Dług zagraniczny (% PKB)	72,0	84,2	81,2	101,2	104,6	99,3
Obsługa długu (% eksportu)	10,6	11,8	12,1	13,2	14,7	16,4
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	2,0	2,0	1,8	2,0	2,3	2,2

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	ESTONIA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	17 540	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	11 410	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,858	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	28	28	31
Odsetek mieszkańców miast	69	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	15	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	483	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Wdrożenie zakrojonych na szeroką skalę reform oraz utrzymanie stabilnej sytuacji makroekonomicznej doprowadziło do niezwykle szybkiego wzrostu poziomu życia.
- + Estonia słynie z elastyczności swojego aparatu produkcyjnego oraz dobrego klimatu inwestycyjnego.
- + Estonia bardzo szybko modernizuje swój przemysł, kładąc szczególny nacisk na rozwój sektora elektronicznego.
- + Odnotowano nadwyżkę w sektorze finansów publicznych, a zadłużenie rządowe jest minimalne.
- + Znacząca obecność zagranicznych banków wpływa korzystnie na sektor bankowy.

Minusy kraju

- Rosnący popyt na rynku wewnętrznym oraz wysoki udział importu w eksportowanej produkcji przemysłowej spowodował znaczący deficyt obrotów bieżących.
- Otwarcie gospodarki na handel zagraniczny oznacza, iż wyniki sprzedaży za granicą uzależnione są od międzynarodowej sytuacji gospodarczej.
- Wysoka inflacja zagraża szansom szybkiego przystąpienia do strefy euro.
- Dynamika wzrostu kredytów, zwłaszcza hipotecznych, jest zbyt szybka.
- Znacząco wzrosło obciążenie długiem zagranicznym, zwłaszcza sektora bankowości.

3.3.4. Litwa

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	10.3	7.3	7.9	7.7	8.5	7.5
Inflacja (%)	-1.1	1.2	2.7	3.8	5.6	6.5
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-1.3	-1.5	-0.5	-0.6	-0.9	-1.4
Stopa bezrobocia (%)	12.4	11.4	8.3	5.6	4.2	4.2
Eksport	7,658	9,306	11,774	14,152	16,487	19,520
Import	9,362	11,689	14,690	18,361	22,548	26,945
Bilans handlowy	-1,704	-2,383	-2,916	-4,210	-6,061	-7,424
Bilans obrotów bieżących	-1,278	-1,725	-1,831	-3,218	-5,155	-6,405
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-6.9	-7.7	-7.1	-10.8	-14.2	-14.6
Dług zagraniczny (% PKB)	44.9	46.5	48.8	63.7	65.8	64.4
Obsługa długu (% eksportu)	15.8	13.9	15.4	15.1	15.7	15.3
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	3.6	3.0	2.5	3.0	3.2	3.0

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	LITWA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	14 930	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	7 870	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,857	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	28	28	31
Odsetek mieszkańców miast	67	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	17	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	155	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Litwa szybko modernizuje swoją gospodarkę i udowodniła, iż jest w stanie sprostać wyzwaniu integracji z Unią Europejską.
- + Dochód na mieszkańca wzrasta gwałtownie, wraz ze znacznym spadkiem bezrobocia.
- + Litwa może pochwalić się wykwalifikowaną siłą roboczą, ciągle usprawnianym otoczeniem instytucjonalnym oraz korzystnym położeniem geograficznym.
- + Sektor publiczny zadłużony jest w niewielkim stopniu.
- + Bardzo mocna obecność zagranicznych banków niesie ze sobą ograniczone systemowe ryzyko bankowe.

Minusy kraju

- Pogłębia się brak równowagi w obrotach handlu zagranicznego.
- Nadal niepewne jest przystąpienie do strefy euro.
- Niedobory siły roboczej zaostrzone przez emigrację doprowadziły do wzrostu kosztów pracy i osłabienia konkurencyjności.
- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne pokrywają niewielką część deficytu obrotów bieżących, podczas gdy odnotowano znaczący wzrost prywatnego zadłużenia za granicznego.
- Warto uważnie obserwować nadmiernie szybki wzrost kredytów, zwłaszcza hipotecznych oraz kredytów udzielanych w walutach obcych.

3.3.5. Łotwa

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	7.2	8.7	10.6	11.9	10.7	7.5
Inflacja (%)	2.9	6.2	6.7	6.5	10.1	8.5
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-1.6	-1.0	-0.4	-0.3	0.9	0.8
Stopa bezrobocia (%)	10.5	10.4	8.9	6.8	5.8	5.5
Eksport	3,171	4,221	5,361	6,140	7,663	8,789
Import	5,173	7,002	8,379	11,271	13,868	15,192
Bilans handlowy	-2,002	-2,781	-3,018	-5,131	-6,205	-6,403
Bilans obrotów bieżących	-920	-1,761	-1,991	-4,518	-5,897	-6,385
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-8.2	-12.8	-12.4	-22.5	-22.2	-19.4
Dług zagraniczny (% PKB)	84.0	97.7	94.7	118.2	111.3	104.4
Obsługa długu (% eksportu)	15.0	17.0	30.3	18.5	19.9	20.3
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	2.6	2.6	2.5	3.5	3.4	3.3

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	ŁOTWA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	15 350	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	8 100	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,845	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	29	28	31
Odsetek mieszkańców miast	68	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	15	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	217	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + W wyniku prężnego rozwoju gospodarczego stopa wzrostu dochodu na mieszkańca jest jedną z najwyższych wśród nowych państw członkowskich Unii Europejskiej.
- + Usługi handlowe i finansowe - w szczególności transport i telekomunikacja - skorzystały na położeniu geograficznym Łotwy jako węzła handlowego między Wschodem a Zachodem.
- + Rozważna polityka fiskalna umożliwiła utrzymanie zadłużenia sektora publicznego na niskim poziomie.
- + Rezerwy walutowe pokrywają bazę monetarną.
- + Sektor bankowy korzysta z silnej obecności zagranicznych banków w strukturze własności.

Minusy kraju

- Przegrzanie gospodarki doprowadziło do jej osłabienia, sprawiając, iż jest bardziej podatna na kryzys walutowy lub ostre spowolnienie gospodarcze.
- Dynamika popytu wewnętrznego oraz ograniczona wartość dodana dużej części eksportu (wyroby drewniane, metale) doprowadziły do znaczącego powiększenia się deficytu w obrotach handlu zagranicznego.
- Ze względu na fakt, iż bezpośrednie inwestycje zagraniczne pokrywają zaledwie ułamek deficytu obrotów handlowych, konieczne okaże się zaciągnięcie pożyczek zagranicznych w celu wyrównania salda.
- Nastąpił gwałtowny wzrost inflacji, co opóźni przystąpienie Łotwy do strefy euro.
- Bardzo szybki wzrost kredytów z naciskiem na kredyty mieszkaniowe, z których znaczna część denominowana jest w walutach obcych, doprowadził do osłabienia sektora bankowego.
- Rynek pracy jest ograniczony.

3.3.6. Polska

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2004	2005	2006	2007 (e)	2008 (p)	2009 (p)
Wzrost gospodarczy (%)	5.3	3.6	6.2	6.5	5.1	4.3
Inflacja (%)	3.5	2.1	1.0	2.5	4.0	3.4
Bilans sektora publicznego						
(% PKB)	-5.7	-4.3	-3.8	-2.7	-3.1	-2.9
Stopa bezrobocia (%)	19.1	17.6	14.9	11.4	9.1	8.7
Eksport	81.9	96.4	117.5	147.4	173.4	177.4
Import	87.5	99.2	124.5	159.4	188.8	193.9
Bilans handlowy	-5.6	-2.8	-7.0	-12.0	-15.5	-16.5
Bilans obrotów bieżących	-10.7	-4.8	-11.1	-15.5	-20.8	-22.8
Bilans obrotów bieżących						
(% PKB)	-4.2	-1.6	-3.3	-3.7	-4.0	-4.5
Dług zagraniczny (% PKB)	51.4	43.7	49.7	54.7	51.9	54.9
Obsługa długu (% eksportu)	18.8	17.2	11.1	10.0	9.3	10.2
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	3.7	3.9	3.4	3.7	3.6	3.7

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	POLSKA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	14 830	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	8 190	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,862	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	27	28	31
Odsetek mieszkańców miast	62	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	16	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	193	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Integracja z Unią Europejską i modernizacja środków produkcji zwiększyły możliwości rozwoju Polski.
- + Eksport został zdywersyfikowany, zwiększa się dzięki wzrostowi wydajności, który częściowo równoważy wzrost wartości złotego.
- + Ograniczone deficyt na rachunku obrotów bieżących i stosunkowo duże napływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych zmniejszyły podatność na światowy kryzys finansowy
- + Zadłużenie zagraniczne nie będzie się zwiększać

Minusy kraju

- Stopa inwestycji jest relatywnie niska.
- Potrzebna jest kontynuacja wysiłku w zmianach i tworzeniu nowych regulacji dotyczących środowiska naturalnego, funkcjonowaniu administracji publicznej i modernizacji infrastruktury.
- Niepokoi rosnące zagraniczne zadłużenie firm.
- Poprawa w fiskalnej sytuacji mogła być narażona na szwank przez zastój gospodarczy i niechęć polityków do daleko idącej reformy wydatków publicznych.

3.3.7. Republika Czeska

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	3.6	4.6	6.5	6.4	5.7	4.6
Inflacja (%)	0.1	2.8	1.8	2.5	2.7	4.9
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-6.6	-3.0	-3.5	-2.9	-3.8	-3.2
Stopa bezrobocia (%)	10.3	9.5	8.9	7.7	5.6	5.7
Eksport	48.7	67.2	78.0	95.1	116.6	135.5
Import	51.2	67.7	75.4	92.1	112.7	132.3
Bilans handlowy	-2.5	-0.5	2.5	3.0	3.9	3.2
Bilans obrotów bieżących	-5.8	-5.7	-1.9	-4.6	-6.3	-6.9
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-6.3	-5.2	-1.6	-3.2	-3.8	-3.7
Dług zagraniczny (% PKB)	38.2	41.3	37.2	40.9	39.4	37.9
Obsługa długu (% eksportu)	6.9	6.7	6.4	5.5	5.1	4.1
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	4.9	3.9	3.6	3.2	2.7	2.4

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	CZECHY	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	21 470	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	12 680	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,885	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	22	28	31
Odsetek mieszkańców miast	74	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	15	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	240	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Przystąpienie do Unii Europejskiej zwiększyło stabilność gospodarczą.
- + Czechy pozostają krajem przyciągającym zagranicznych inwestorów.
- + Brak równowagi makroekonomicznej pozostaje jeszcze na bezpiecznym poziomie.
- + Dług zagraniczny oraz dług publiczny pozostają ograniczone.

Minusy kraju

- Gospodarka nadal w dużej mierze uzależniona jest od handlu zagranicznego - zwłaszcza od trendów ekonomicznych w krajach unijnej Piętnastki.
- Pogorszenie rachunków sektora publicznego opóźnia przystąpienie Czech do strefy euro.
- Repatriacja dochodów z inwestycji osłabiła rachunek obrotów bieżących.

3.3.8. Rumunia

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	5.2	8.4	4.1	7.7	5.8	5.2
Inflacja (%)	14.1	9.3	8.6	4.9	6.1	4.6
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-1.5	-1.5	-1.4	-1.9	-2.7	-3.2
Stopa bezrobocia (%)	7.4	6.3	5.9	5.2	4.5	4.4
Eksport	17.6	23.5	27.7	32.3	39.6	46.8
Import	22.2	30.2	37.3	47.2	63.8	79.4
Bilans handlowy	-4.5	-6.7	-9.6	-14.8	-24.2	-32.6
Bilans obrotów bieżących	-3.3	-6.4	-8.6	-12.8	-22.3	-27.4
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-5.6	-8.5	-8.7	-10.5	-13.8	-14.6
Dług zagraniczny (% PKB)	40.1	41.4	38.1	43.9	48.6	60.0
Obsługa długu (% eksportu)	14.2	13.8	11.8	11.3	14.4	12.6
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	3.7	4.7	5.0	5.6	5.1	4.4

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	RUMUNIA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	9 820	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	4 850	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,805	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	24	28	31
Odsetek mieszkańców miast	54	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	15	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	113	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Mocnymi stronami Rumunii są relatywnie duży rynek wewnętrzny, wykwalifikowana siła robocza oraz niskie koszty pracy.
- + Przystąpienie do Unii Europejskiej przyczyniło się do poprawy ogólnych perspektyw gospodarczych kraju.
- + Do chwili obecnej, napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych bez większego trudu pozwalał na pokrycie deficytu zewnętrznego i tworzenie zabezpieczenia w postaci rezerw walutowych.
- + Sektor publiczny wykazuje niski poziom zadłużenia.

Minusy kraju

- Procykliczna polityka gospodarcza spowodowała pogłębienie deficytu obrotów bieżących i przyspieszenie inflacji.
- Narasta zależność kraju od kapitału zagranicznego.
- Wzrost stóp procentowych i spadek wartości leja odbije się na budżetach przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, które zdecydowały się na zaciągnięcie pożyczki w walutach obcych.

3.3.9. Serbia

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	2,5	8,4	6,2	5,7	6,5	6,0
Inflacja (%)	7,8	13,7	17,7	6,6	7,0	5,9
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-3,2	0,0	0,7	-1,6	-2,5	-1,0
Stopa bezrobocia (%)	14,6	18,5	20,1	19,5	18,8	17,4
Eksport	2 477	3 897	4 647	6 487	7 849	9 184
Import	7 324	10 944	10 210	12 715	15 512	17 374
Bilans handlowy	-4 847	-7 047	-5 563	-6 228	-7 663	-8 190
Bilans obrotów bieżących	-1 928	-2 922	-2 088	-3 654	-5 217	-5 522
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-9,5	-12,0	-8,0	-11,7	-13,3	-12,7
Dług zagraniczny (% PKB)	66,6	57,8	59,4	62,9	63,0	68,0
Obsługa długu (% eksportu)	6,4	9,6	10,9	16,7	20,8	22,3
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	4,9	3,9	5,4	8,4	8,0	8,1

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	SERBIA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	7 029	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	4 206	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	n/a	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	23	28	31
Odsetek mieszkańców miast	52	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	18	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	48	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Normalizacja polityczna oraz rozpoczęty w 2000 r. proces reform zapewniły Serbii poparcie międzynarodowego środowiska finansowego oraz pomogły umocnić pozycję ekonomiczną i finansową kraju.
- + Umorzenie długów w znaczący sposób odciążało sektor publiczny. Przeprowadzono również restrukturyzację i prywatyzację systemu bankowego oraz wprowadzono szereg udogodnień dla inwestorów.
- + Znacząco wzrósł poziom rezerw walutowych.
- + Kraj odnosi korzyści z dostępu do taniej, wykwalifikowanej siły roboczej.

Minusy kraju

- Nadmierny deficyt obrotów bieżących wygenerował trudne do zaspokojenia potrzeby w zakresie finansowania zewnętrznego.
- Gwałtownie wzrasta zadłużenie zagraniczne sektora prywatnego.
- Wiele projektów wciąż czeka na realizację lub kontynuację. Dotyczy to między innymi restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych, intensyfikacji kampanii antykorupcyjnej oraz reform instytucji prawnych i administracyjnych.

3.3.10. Słowacja

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	4.8	5.2	6.6	8.5	9.0	7.0
Inflacja (%)	8.4	7.5	2.8	4.3	1.9	2.3
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-2.7	-2.4	-2.8	-3.7	-2.9	-2.5
Stopa bezrobocia (%)	17.5	18.1	16.2	13.3	11.8	n/a
Eksport	21.9	27.6	31.9	41.9	54.2	69.7
Import	22.5	29.2	34.3	44.9	56.4	70.1
Bilans handlowy	-0.6	-1.5	-2.4	-3.1	-2.3	-0.3
Bilans obrotów bieżących	-2.0	-3.3	-4.0	-4.6	-3.4	-2.7
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-5.9	-7.8	-8.4	-8.2	-4.7	-3.1
Dług zagraniczny (% PKB)	54.4	56.3	56.5	57.6	54.3	49.1
Obsługa długu (% eksportu)	14.2	10.7	11.2	4.9	4.5	4.0
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	4.9	4.8	4.3	2.8	3.1	2.8

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	SŁOWACJA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	17 600	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	9 870	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,856	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	21	28	31
Odsetek mieszkańców miast	56	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	17	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	217	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Członkostwo w UE stało się katalizatorem reform.
- + W obliczu prężnego wzrostu oraz zmniejszającego się deficytu obrotów bieżących Słowacja czerpie dziś korzyści z inwestycji poczynionych w przemyśle motoryzacyjnym i elektronicznym.
- + Ograniczony poziom inflacji oraz zmniejszenie deficytu w sektorze publicznym pozwoli Słowacji na przystąpienie do strefy euro w 2009 roku.

Minusy kraju

- Uzależnienie gospodarki od eksportu samochodów może osłabić wzrost gospodarczy w przypadku gwałtownego spowolnienia popytu zagranicznego.
- Mimo iż napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych pozostaje relatywnie mocny, zadłużenie zagraniczne, zwłaszcza w formie krótkoterminowych lokat bankowych, wzrasta.

3.3.11. Słowenia

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	2.8	4.4	4.1	5.7	5.6	4.6
Inflacja (%)	5.6	3.6	2.5	2.5	3.2	3.0
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-2.7	-2.3	-1.5	-1.2	-0.9	-1.5
Stopa bezrobocia (%)	11.2	10.6	10.1	9.4	7.8	8.0
Eksport	12,916	16,065	18,146	21,327	28,184	34,760
Import	13,539	17,322	19,404	22,814	30,218	36,640
Bilans handlowy	-622	-1,258	-1,258	-1,487	-2,034	-1,880
Bilans obrotów bieżących	-216	-893	-681	-1,104	-1,429	-1,240
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-0.8	-2.7	-1.9	-2.9	-3.2	-2.4
Dług zagraniczny (% PKB)	53.2	58.4	71.0	79.5	86.6	91.4
Obsługa długu (% eksportu)	14.9	13.1	14.8	17.6	18.3	20.1
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	6.2	5.0	4.1	3.1	2.9	2.8

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	SŁOWENIA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	23 970	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	18 890	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,910	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	21	28	31
Odsetek mieszkańców miast	51	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	14	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	404	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Słowenia odnotowała dynamiczny wzrost PKB i osiągnęła najwyższy dochód na głowę mieszkańca wśród krajów Europy Środkowej.
- + Przemysł kraju charakteryzuje dywersyfikacja produkcji - samochody, urządzenia elektryczne, farmaceutyki, papier i obróbka metali - oraz nastawienie na eksport, co w dużym stopniu odzwierciedla trwałe powiązania pomiędzy lokalnymi firmami i spółkami zachodnioeuropejskimi.
- + Słowenia posiada niewielki deficyt zewnętrzny.
- + Rygorystyczna polityka finansowa w sektorze publicznym zaowocowała przystąpieniem do strefy euro w styczniu 2007 r.

Minusy kraju

- Gospodarka kraju jest w dużym stopniu zależna od warunków ekonomicznych w strefie euro.
- Uważnej obserwacji wymaga zjawisko gwałtownej ekspansji kredytowej i zwiększenia zagranicznego zadłużenia sektora prywatnego.
- Konkurencyjność Słowenii może uciec na nadmiernej aprecjacji realnego kursu waluty.
- Niski poziom bezpośrednich inwestycji zagranicznych spowalnia proces modernizacji infrastruktury produkcyjnej.
- Proces starzenia się populacji stwarza potencjalne zagrożenie dla finansów sektora publicznego.
- Nie odnotowano znaczących postępów w zakresie reformy rynku pracy i procesu prywatyzacji.

3.3.12. Ukraina

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	9.6	12.1	2.7	7.1	7.2	6.3
Inflacja (%)	8.3	12.3	10.3	11.6	14.6	10.2
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-0.2	-3.2	-1.8	-0.7	-1.7	-1.1
Stopa bezrobocia (%)	23.7	33.4	35.0	38.9	46.7	50.2
Eksport	23.2	29.7	36.2	44.1	54.3	60.6
Import	0.5	3.7	-1.1	-5.2	-7.6	-10.4
Bilans handlowy	2.9	6.9	2.5	-1.6	-4.1	-7.0
Bilans obrotów bieżących	5.8	10.6	2.9	-1.5	-2.9	-4.3
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	47.5	47.2	46.0	51.2	50.0	53.1
Dług zagraniczny (% PKB)	11.7	9.2	12.0	7.5	7.1	8.1
Obsługa długu (% eksportu)	2.8	3.0	5.0	4.7	4.8	4.8
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	9.6	12.1	2.7	7.1	7.2	6.3

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	UKRAINA	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	7 520	8 612	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	1 950	3 821	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,774	0,771	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	23	28	31
Odsetek mieszkańców miast	68	64	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	15	19	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	38	72	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Kluczowe osiągnięcia Pomarańczowej Rewolucji to postępujący proces demokratyzacji, a w szczególności wolność mediów.
- + Strategiczne położenie Ukrainy pomiędzy Rosją a Unią Europejską pozwala jej czerpać korzyści z opłat tranzytowych nakładanych na rosyjski gaz.
- + Utrzymujący się od 2006 r. wzrost gospodarczy świadczy o pewnej niezależności gospodarki od sfery polityki.
- + Wykwalifikowana i tania siła robocza.
- + Niski poziom długu publicznego ogranicza ryzyko rządowe.

Minusy kraju

- Opóźnia się restrukturyzacja sektora produkcyjnego.
- Gospodarka nadal pozostaje wysoce energochłonna.
- Wciąż niedostateczna dywersyfikacja eksportu, który koncentruje się głównie na wyrobach metalurgicznych.
- W związku z powyższym, ukraińska gospodarka uzależniona jest od wahań cen metali oraz dostaw rosyjskiego gazu.
- Wysokie podatki, trudności w egzekwowaniu prawa, biurokracja i ogólny brak politycznego konsensusu w sprawie reform przyczyniają się do pogorszenia klimatu biznesowego.

3.3.13. Węgry

Kluczowe wskaźniki makroekonomiczne

(w mln USD)	2003	2004	2005	2006	2007(e)	2008(p)
Wzrost gospodarczy (%)	4.2	4.8	4.1	3.9	2.0	3.0
Inflacja (%)	4.9	6.8	3.7	4.1	7.8	4.5
Bilans sektora publicznego (% PKB)	-7.2	-6.5	-7.8	-9.2	-6.4	-4.2
Stopa bezrobocia (%)	5.9	6.1	7.2	7.5	7.4	7.5
Eksport	42.9	55.7	62.2	74.4	87.2	98.3
Import	46.2	58.7	64.0	75.5	86.9	99.0
Bilans handlowy	-3.3	-3.0	-1.8	-1.2	0.3	-0.7
Bilans obrotów bieżących	-6.7	-8.6	-7.6	-7.3	-7.5	-9.2
Bilans obrotów bieżących (% PKB)	-8.0	-8.4	-6.8	-6.5	-5.8	-6.3
Dług zagraniczny (% PKB)	68.9	73.5	71.1	96.7	94.5	96.5
Obsługa długu (% eksportu)	14.2	14.8	12.2	12.8	12.2	12.4
Rezerwy walutowe (w miesiącach importu)	2.5	2.5	2.6	2.6	2.6	2.4

(e) estymacja (p) prognoza

Źródło: Coface

Wielkość rynku

Główne wskaźniki ekonomiczne	WĘGRY	Średnia dla regionu	Średnia dla państw rozwijających się (DC)
PNB na mieszkańca (w dolarach PPP)	18 290	11 613	5 983
PNB na mieszkańca (w USD)	10 950	6 859	2 313
Wskaźnik rozwoju społecznego	0,869	0,772	0,672
Udział 10% najbogatszych w dochodzie narodowym (%)	22	28	31
Odsetek mieszkańców miast	66	62	44
Odsetek mieszkańców poniżej 15. roku życia	16	20	30
Liczba komputerów na 1000 mieszkańców	146	122	50

Źródło: Coface

Plusy kraju

- + Węgry pozostają jednym z najbardziej zaawansowanych pod względem reform państw Europy Środkowej.
- + Przystąpienie Węgier do Unii Europejskiej wpłynęło pozytywnie na możliwości rozwoju gospodarczego.
- + Infrastruktura, siła robocza, ramy prawne oraz system bankowy są wysokiej jakości.

Minusy kraju

- Sytuacja w finansach publicznych oraz bilansie obrotów z zagranicą pozostaje trudna, a bezpośrednie inwestycje zagraniczne pokrywają zaledwie ułamek potrzeb finansowych.
- Poziom długu rządowego oraz zagranicznego jest wysoki.
- Rezerwy walutowe są ograniczone.
- Gwałtowny wzrost kredytów denominowanych w walutach obcych zwiększył ekspozycję banków na ryzyko kursu wymiany.
- Napięcia społeczne utrudniają wprowadzanie reform.

4. Podsumowanie

Z perspektywy Polski, z danych zebranych w raporcie płyną dość dobre informacje. Przede wszystkim większość polskich firm chce inwestować, a jeśli planują przedsięwzięcia za granicą, to nie kosztem krajowych zakładów. Jeszcze przez najbliższe kilka lat miejsca pracy, podatki, nie będą uciekać z Polski, ale trzeba się liczyć z tym, że nowe miejsca pracy będą powstawać tam, gdzie są bardziej konkurencyjne warunki prowadzenia biznesu, a nie w Polsce.

Można wysnuć prognozę, że środkowo-wschodnioeuropejski kapitał będzie głównie krążył po krajach Europy Środkowo-Wschodniej w poszukiwaniu najkorzystniejszych warunków do inwestycji. Nie można mówić o rychłej ucieczce dalej na Wschód, czy w ogóle na inne kontynenty.

Dziś bardziej się opłaca kupować od kontrahentów tanie produkty w Chinach, niż budować tam własne fabryki. To, co jeszcze opłaca się produkować na Starym Kontynencie, będzie wytwarzane tu nadal, choć za kilka lat zapewne w innych krajach niż dziś.

Dobry kraj do inwestycji to taki, w którym są niskie koszty pracy i jest chłonny lokalny rynek. Korupcja, złe prawo, podatki nie są tak istotną przeszkodą, jeśli biznes się opłaci. Dlatego wcale nie tak wiele musi zmienić się w Białorusi, aby stała się atrakcyjnym miejscem inwestycji.

Tak więc kraje, w których płace rosną szybciej niż wydajność pracy - jak na przykład Polska - gdzie są wysokie pozapłacowe koszty pracy, tracą na atrakcyjności. Duży lokalny rynek jest plusem, ale gdy rozwinie się w pełni potencjał rynku ukraińskiego, nawet ten atut Polska straci.

Wszystkie kraje regionu powinny jednak przygotowywać się na taki scenariusz, że przestaną być atrakcyjne jako miejsca produkcji. Niskimi kosztami pracy jeszcze przez wiele lat można konkurować, ale prędzej czy później azjatyckie, czy być może afrykańskie kraje, wygrają i tam będą przenoszone zakłady z Europy Środkowo-Wschodniej. Taki scenariusz może się ziścić dopiero za kilkanaście lat, ale wydaje się być nieunikniony.

Tak więc kraje regionu zamiast cieszyć się zdobyciem kolejnego dużego inwestora, który przy finansowej pomocy państwa zbuduje fabrykę, powinny przygotowywać się na jego odejście. Zamiast walczyć o wielkie fabryki, należy starać się ściągać firmy z branży wysokich technologii, gdzie koszty pracy nie odgrywają tak wielkiej roli.

Jeśli gospodarki wielu krajów Europy Środkowo-Wschodniej pozostaną nastawione na prostą produkcję - innymi słowy, jeśli ich ambicją będzie zostać Chinami Europy - to mogą one liczyć na sukces gospodarczy, ale krótkotrwały.

Oczywiście nie można też zapominać o usługach. W tej dziedzinie zatrudnienie może znaleźć wiele tysięcy ludzi, którzy stracą pracę, gdy kraj przestanie być atrakcyjny, jako lokalizacja produkcji.

5. Przypisy

¹ Europa Środkowo-Wschodnia to pojęcie geograficzno-polityczne - oznacza kraje Europy Środkowej, które znajdowały się w tak zwanym bloku państw socjalistycznych lub powstały po rozpadzie Związku Radzieckiego.

Do krajów Europy Środkowo-Wschodniej zostały zaliczone kraje stricte leżące w Europie Środkowej: Polska, Czechy, Słowacja oraz Węgry; kraje nadbałtyckie - były republiki radzieckie: Litwa, Łotwa, Estonia; kraje powstałe po rozpadzie Jugosławii: Serbia, Słowenia, Chorwacja, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Macedonia i Kosovo; pozostałe kraje leżące na Bałkanach: Albania, Bułgaria i Rumunia. Nie zawsze do Europy Środkowo-Wschodniej zaliczana jest Ukraina, kraj ten jednak został ujęty w raporcie, gdyż spełnia kryteria, a przede wszystkim jest ważnym partnerem biznesowym dla pozostałych krajów regionu. W raporcie wspomniana jest również Białoruś.

² Na zlecenie portalu Money.pl badanie metodą CATI przeprowadził Instytut Millward Brown SMG/KRC. Sondaż odbył się w dniach 30.07 - 07.08.2008 na losowej próbie 58 największych przedsiębiorstw z listy Rzeczpospolita 500. Na pytania ankiety odpowiadali członkowie zarządów badanych firm lub osoby odpowiedzialne za realizację strategii inwestycyjnej.

³ Departament prognoz i analiz Ministerstwa Gospodarki, Polskie inwestycje bezpośrednie 2006/2007, Warszawa, marzec 2008, s. 15.

⁴ Ibid., s. 16.

⁵ Ibid., s. 17.

⁶ Ibid., s. 28.

⁷ Ibid., s. 50 i 51.

⁸ Gazeta Wyborcza, Oszukują i palą nasze firmy, 12 sierpnia 2008, s. 20.

⁹ Główny Urząd Statystyczny, Handel zagraniczny I-XII 2007, Warszawa lipiec 2008, s. 56-57.

¹⁰ Grupa Coface zajmuje się ochroną, finansowaniem i zarządzaniem należnościami. Coface posiada oddziały w 65 krajach, a poprzez sieć firm partnerskich CreditAlliance obecny jest w 96 krajach. Coface jest częścią grupy bankowej Natixis. Coface Poland działa na rynku polskim od 1992 r.

Money.pl

2 miliony użytkowników
w serwisach biznesowych

Biuro reklamy - Wrocław
ul. Kościuszki 29
50-011 Wrocław
Tel.: (071) 33-74-260
Fax: (071) 33-74-270

Biuro reklamy - Warszawa
ul. Koszykowa 54
00-675 Warszawa
Tel.: (022) 63-08-710
Fax: (022) 63-08-711

www.firma.money.pl
reklama@money.pl